

TIPS BIJ VERHOOR DOOR DE FIOD

Datum: 28 juni 2022

1 Voor wie

Deze handleiding is bedoeld voor ondernemers die als verdachte of getuige te maken krijgen met een verhoor door de FIOD.

2 Uitgangspunt

Wees u ervan bewust dat de FIOD voorafgaand aan doorzoeken en verhoren reeds langdurig voorbereidend onderzoek heeft verricht en over veel **voorzorginformatie** beschikt. Tijdens het verhoor wordt u **strategisch** geconfronteerd met alleen die informatie waarop de FIOD uw reactie wenst. Daarbij geldt dat de FIOD op zoek is naar bewijsmateriaal dat hun standpunten/aannames in het dossier ondersteunt.

Een 'verhoor' kan ongemerkt beginnen. Ook vragen die worden gesteld tijdens een doorzoeking, onderweg naar het bureau of informeel bij het koffieapparaat, gelden als verhoor.

Als **getuige** bent u **niet verplicht** om een verhoor door de **FIOD** te ondergaan, tenzij u daartoe bent opgeroepen door de rechter. Die kan het verhoor wel aan de FIOD uitbesteden. Belangrijk is om voorafgaand aan het verhoor (als getuige of als verdachte) te overleggen met uw advocaat. Tijdens deze voorbereiding kunt u de strategie voor het verhoor bepalen. Gaat u een beroep doen op uw zwijgrecht (als verdachte) of gaat u een verklaring afleggen. Ook kunt u samen met de advocaat bepalen om alvast een verklaring op schrift te stellen. Die verklaring kunt u dan voorafgaand aan het verhoor afgeven. Het kan ook zijn dat u contractueel tot geheimhouding verplicht bent. Dan is het verstandig niet te getuigen voordat u door een rechter wordt opgeroepen. Tot slot kan het zijn dat uw verklaring uzelf verdachte maakt. Ook in dit geval staat zorgvuldigheid dus voorop.

Wanneer u door de rechter bent opgeroepen, kunt u als getuige het recht hebben op bepaalde vragen niet te antwoorden. Dat kan zijn als u bent ingeschakeld door een advocaat, en beschikt over een afgeleid verschoningsrecht. Indien u wordt bevraged over een direct familielid of (ex-)echtgenoot, kunt u ook weigeren antwoord te geven. Tot slot bent u niet verplicht te antwoorden wanneer u daarmee uzelf verdacht zou maken.

Als **verdachte** kunt u wel worden verplicht een verhoor te worden ondergaan, maar bent u nimmer verplicht om antwoord te geven. Als verdachte heeft u immers het recht om te zwijgen. Mocht u toch een verklaring afleggen, dan is het belangrijk om kort en bondig antwoord te geven. Daarnaast is het belangrijk dat u alleen verteld over de zaken (feiten en omstandigheden) waar u **100% zeker** van bent. Alleen dan kan uw verklaring bijdragen aan het vinden van de waarheid.

De vragen zullen niet gaan over wat u gisteren heeft gedaan, maar wat er jaren geleden is gebeurd. Dat is reden **extra voorzichtig** te zijn met het geven van antwoorden waarvan u denkt dat ze juist zijn. Het geheugen is immers feilbaar. Bovendien zijn de FIOD-verhoren goed voorbereid en kunnen die u in een bepaalde denkrichting sturen. Wees u zich daarvan bewust en geef dus alleen antwoord als u echt zeker weet dat het juist ziet én waarvan u de **consequenties** overziet.

De verklaring die u aflegt, wordt door de FIOD-ambtenaar vastgelegd in een proces-verbaal. Dat proces-verbaal moet u goed **controleren**. Heeft de FIOD-ambtenaar uw verklaring juist en volledig daarin opgenomen? Zijn uw antwoorden ook geformuleerd op de wijze waarop u het heeft verteld? Voordat u tot ondertekening van het proces-verbaal overgaat, moet u van mening zijn dat het een juiste weergave is van uw verklaring. Het proces-verbaal kan door de rechter namelijk worden gebruikt als bewijs voor het vaststellen of u, als verdachte, het strafbare feit heeft begaan. Dat proces-verbaal kan overigens ook zonder uw handtekening als bewijs worden gebruikt.

De beginfase van de doorzoeking en (tijdens of later) verhoren van verdachten of getuigen zijn dus **cruciaal**. Een verklaring kan maar één keer goed worden gegeven; een eenmaal gegeven minder zorgvuldige verklaring kan niet worden 'ingetrokken' en verdwijnt niet uit het dossier. **Zorgvuldigheid** is daarom van groot belang boven snel uitleg willen verschaffen.

Zorg dat u voorzien bent van goede **rechtsbijstand** van een advocaat.

3 Aandachtspunten & tips

- Alles wat u zegt wordt genoteerd.
- Zorgvuldigheid staat voorop, eenmaal uitgesproken kunt u een verklaring niet intrekken.
- Denk goed na over (of en) wat u wil verklaren en weid niet uit.
- Ga niet gissen.
- Verklaar niet wat u niet (zeker) weet.
- Teken het proces-verbaal alleen als het een juiste weergave is van hetgeen u heeft verklaard.
- Is het proces-verbaal geen juiste weergave, schrijf dat er dan onder en zet niet uw handtekening.

Overzicht tips:

- I. Wat is uw status?
- II. Status kan wijzigen
- III. Off the record bestaat niet
- IV. Schrijf mee
- V. Houd de regie
- VI. Valse vrienden
- VII. Waak voor beïnvloeding
- VIII. Luister naar uw advocaat
- IX. Verklaar naar waarheid
- X. Bereid u voor, maar niet té goed
- XI. Antwoord alleen op concrete vragen
- XII. Verklaar alleen wat u weet
- XIII. Vermeld bron en moment van wetenschap
- XIV. Pas op met 'zakelijke weergave'
- XV. Controleer en corrigeer

I. Wat is uw status?

Informeer naar uw status: bent u getuige of verdachte? Dat maakt groot verschil voor uw verplichting mee te werken aan een verhoor of vragen te beantwoorden. Zie ook de uitgangspunten hiervóór.

II. Status kan wijzigen

Wees u ervan bewust dat uw status als getuige nog kan wijzigen wanneer uw (of een andere) verklaring daar aanleiding toe geeft.

III. Off the record bestaat niet

Het verhoor begint bij de eerste vraag. Alles wat u verklaart wordt genoteerd, ook wat u zegt tijdens de doorzoeking, onderweg naar het bureau of 'informeel' tijdens pauzes of bij het koffieapparaat. Wat niet in het proces-verbaal van verhoor wordt opgenomen, kan nog worden vastgelegd in een 'proces-verbaal van bevindingen'.

IV. Schrijf mee

Zorg dat u kunt meeschrijven of dat uw advocaat kan meeschrijven met het verhoor. Zeker bij langere verhoren is het lastig om aan het eind exact te herinneren hoe u iets verklaard heeft. Dat is wel van belang om te waarborgen dat uw verklaring goed op papier komt te staan, zie ook de laatste tip.

V. Houd de regie

U bepaalt zelf op welke vragen u wel of geen antwoord wenst te geven. Als verdachte kunt u altijd staken met antwoord geven. Denk vooraf goed na waar u over wenst te verklaren; het starten met 'zwijgrecht' zodra het heet onder uw voeten wordt, kan namelijk ook een impliciete verklaring opleveren. Neem tijd voor u verklaart. Twijfelt u, vraag dan om overleg met uw advocaat. Wordt dat geweigerd, weiger dan vooralsnog verder te antwoorden. Als u verklaart, zorg dan dat u kort en bondig antwoord geeft op de vraag. Ga niet uitweiden en zijpaadjes bewandelen.

VI. Valse vrienden

De gevaarlijkste verhoormethode is die van vriendelijkheid. De FIOD is echter niet uw vriend en is er niet op uit u er zo gunstig mogelijk uit te laten komen. De opmerking dat u daar in de gelegenheid bent uw 'verhaal' te doen is op zichzelf juist, maar men is er vooral op uit om het reeds vergaarde bewijs tegen u te bevestigen.

VII. Waak voor beïnvloeding

Het is niet toegelaten u te beïnvloeden door mededelingen of beloftes, bijvoorbeeld door te zeggen dat als u snel verklaart u snel buiten staat; of dat een partner/familielid aan de tand zal worden gevoeld als u niet verklaart. Ook kunt u worden geconfronteerd met verdraaide of uit de context getrokken verklaringen van anderen. Ga hier niet op in en laat dergelijke opmerkingen van verhoorders in het P-V vastleggen.

VIII. Luister naar uw advocaat

Luister naar de advocaat wanneer deze duidelijk maakt dat u moet stoppen of dat overleg nodig is. Het kan zijn dat de advocaat 'ruzie' moet maken met de FIOD, bijvoorbeeld over ongeoorloofde druk of wijze van vraagstelling. In een uiterst geval kan de advocaat als gevolg daarvan worden weggestuurd. Dat is vervelend, maar beter dan wanneer de advocaat niet ingrijpt. Verklaar niet zolang uw advocaat niet (meer) bij het verhoor aanwezig kan zijn.

IX. Verklaar naar waarheid

Wees u ervan bewust dat de FIOD voorafgaand aan doorzoeken en verhoren reeds langdurig voorbereidend onderzoek heeft verricht en beschikt over dozen aan informatie. Tijdens verhoren zal u strategisch worden geconfronteerd met alleen die informatie waarop de FIOD uw reactie wenst. Het is mede daarom onverstandig om onware verklaringen af te leggen. U zal daarmee worden geconfronteerd en als ongeloofwaardig worden gezien. Dat gaat u in het verdere verloop tegenwerken.

X. Bereid u voor, maar niet té goed

Het is verstandig u voor te bereiden op het verhoor. Stel uzelf de vraag (en overleg met uw advocaat) op welke onderwerpen het al dan niet verstandig is om (op dit moment) te verklaren. Kader dat goed af. Ga echter niet zelf onderzoek doen of in uw administratie grasduinen om op te halen wat uit uw geheugen is verdwenen. Dat kan het verhoor op negatieve wijze beïnvloeden, doordat u meer verklaart dan nodig of kennis veronderstelt die er niet (meer) was.

XI. Antwoord alleen op concrete vragen

Om het risico van onnodig en riskant uitweiden te beperken, reageer alleen op concrete vragen. Ga niet in op vragen als 'wat kunt u zeggen over [onderwerp]'. Zijn vragen onvoldoende specifiek, vraag eventueel door wat men bedoelt.

XII. Verklaar alleen wat u weet

Wanneer u niet volstrekt zeker bent van uw verklaring, verklaar dan niet. Ga niet gissen. Ga geen conclusies trekken. Teksten als 'het zou kunnen zijn' of 'als ik er achteraf naar kijk' zijn onverstandig. Reageer niet op vragen als 'vindt u ook niet dat' of 'begreep u dan niet dat'. Het antwoord 'ik weet het niet' kan vaak het enig juiste antwoord zijn. De vragen zullen gaan over wat er jaren geleden is gebeurd en het geheugen is feilbaar. FIOD-verhoren zijn goed voorbereid en kunnen u in een bepaalde denkrichting sturen. Wees u zich daarvan bewust en geef dus alleen antwoord als u 100% zeker weet dat het juist ziet én waarvan u de consequenties overziet.

XIII. Vermeld bron en moment van wetenschap

Als u op enig moment tot bepaalde ontdekkingen bent gekomen en daarover verklaart, vermeld dan wanneer u iets wist. Het kan namelijk van cruciaal belang zijn of u ten tijde van een bepaalde actie iets wist of pas achteraf. Vermeld ook hoe u iets weet: heeft u dit zelf vernomen of van horen zeggen?

XIV. Pas op met 'zakelijke weergave'

Zeker wanneer u uitgebreider verklaart, kan uw verklaring resulteren in een 'zakelijke weergave'. Dat is een kortere weergave waarin de essentie van uw verklaring terugkomt. Gelet op het belang van de FIOD om bewijs tegen u te vergaren c.q. bevestigen, is dan het risico extra groot dat hierin termen terugkomen die handig zijn voor een veroordeling. Pas sowieso op met weergaven van uw verklaring waarin termen als 'wetenschap (van)', 'vals', 'fout', 'strafbaar' en dergelijke voorkomen. Dat zijn kwalificaties die een veroordeling vergemakkelijken.

XV. Controleer en corrigeer

Na afloop van het verhoor krijgt u de gelegenheid uw verklaring door te nemen en bij akkoord te ondertekenen. Doe dat alleen als de verklaring van a tot z klopt. Is een zin niet juist weergegeven, ontbreekt er iets of worden bijvoorbeeld opmerkingen van uw advocaat niet correct weergegeven, laat de verklaring dan aanpassen. Het moet een weergave van uw eigen verklaring zijn. Onderteken niet als u het niet eens blijft, u bent daartoe niet verplicht. Schrijf desnoods onder aan de verklaring dat en waarom u niet wil tekenen.